

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ШЛЯХОМ ПРОВЕДЕННЯ ДИСКУСІЙ

Потапова Наталя Валеріївна

*Комунальний заклад «Харківська
гуманітарно-педагогічна академія»*

Харківської обласної ради

Україна

Актуальною проблемою підготовки майбутніх учителів є оволодіння педагогічною майстерністю, зокрема професійними навичками успішного спілкування в навчально-виховному процесі. Особлива увага тут звертається на відпрацювання практичних прийомів у ході проведення дискусій на заняттях.

І.А. Зязюн розглядає педагогічне спілкування з перцептивного (сприйняття і розуміння партнерів одне одного), інтерактивного (взаємодія між партнерами) та комунікативного (обмін інформацією) боків [2, с. 201-202]. Сформувати необхідні комунікативні здібності (емпатія, здатність до педагогічної імпровізації, гнучкість мислення, вміння керувати собою тощо) студентам – майбутнім педагогам допоможуть дискусійні методи навчання.

Особливості дискусійних методів навчання полягають у тому, що вони дають можливість навчитися формулювати й висловлювати власну думку аргументовано, в стислій формі, а також впливати на думку співрозмовників. Тому при організації дискусії викладач має вимагати дотримання необхідних структурних етапів виступу [3, с. 46]:

Протягом усієї роботи викладач тримає в полі зору три основні моменти: мету, від якої під час дискусії не слід відхилятися; час, якого слід дотримуватися, щоб встигнути досягти визначеної мети; підсумки, які треба підбити, аби не втратити сенс самої дискусії [4, с. 65].

Організовуючи дискусійне обговорення певної проблеми, викладач має керуватися відповідними правилами й техніками педагогічного спілкування. Основними правилами педагогічного спілкування є: повага до особистості студента або учня, демонстрація спільності інтересів, коректність і тактовність,

«педагогічна проникливість», доброзичливість у стосунках зі студентами або учнями [5, с. 456-457].

Техніки педагогічного спілкування класифікують у кілька груп. На особливу увагу заслуговують техніки вирівнювання напруження, активного слухання та розв'язання конфліктів, через які проходить кожен студент за правильної організації дискусії викладачем.

До групи технік, призначених для зняття психологічного напруження та вирівнювання ситуації спілкування, належать наступні прийоми:

- надання студентові (учневі) можливості висловитися.
- вербалізація емоційного стану, заміна неконструктивних зауважень і проявів образи на більш м'яку тактику спілкування;
- сприяння формуванню психологічної позиції «на рівних»;
- пропонування конкретного виходу із ситуації, в якій напруга досягла свого апогею.

Другу групу утворюють техніки активного слухання. До цієї групи належать наступні прийоми:

- вживання педагогом стверджувальних і заохочувальних фраз («продовжуйте, продовжуйте», «це цікаво», «розумію», «над цим слід замислитися» тощо), що свідчить про увагу до думок студентів;
- перефразування та резюмування висловлених думок, використання уточнюючих запитань;
- пристосування до співбесідника за допомогою системи мімічних, мовленнєвих, психологічних та інших прийомів (нерефлексивне слухання), що сприяють вираженню схвалення, поради, прохання, гумору, довіри, тощо;
- Практика використання відповідей, що починаються зі слова «так», навіть якщо це буде «так, але...», і уникнення в процесі слухання співбесідника слова «ні».

Для вдосконалення навичок активного слухання доцільно запропонувати студентам вправи дискусійного характеру, спрямовані на оволодіння

прийомами перефразування, відпрацювання навичок резюмування, розвиток навичок рефлексивного слухання.

На особливу увагу заслуговує група технік педагогічного спілкування, що включає технології психологічної корекції спілкування, тобто технології розв'язання конфліктів. За класифікацією А.Б. Добровича розрізняють прямі та опосередковані методи ліквідації конфліктів. До прямих методів належать: почергове викладення сторонами суті та причин зіткнення (тільки об'єктивні факти, без емоцій та оцінних суджень), застосування адміністративних санкцій, розведення конфліктуючих по різних групах. Опосередковані методи розв'язання конфліктів передбачають використання наступних прийомів: вивільнення емоцій, примушене слухання опонента, розширення духовного горизонту дискутуючих сторін.

Власний приклад викладача стосовно культури та майстерності ведення дискусії, спостереження за перебігом дискусії та її аналіз, відпрацювання умінь продуктивної взаємодії в ході дискусії – все це є запорукою оволодіння навичками успішного педагогічного спілкування та використання їх у власній професійній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Нісімчук А.С. Педагогічна технологія: підручник. Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2005. 144 с.
2. Педагогічна майстерність: підручник / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін.; за ред. І.А. Зязюна. Київ: Вища школа, 1997. 349 с.
3. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посібн.; за ред. О.І. Пометун. Київ: А. С. К., 2006. 192 с.
4. Сиротенко Г.О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. Харків: Основа, 2003. 80 с.
5. Товажнянський Л.Л., Романовський О.Г., Бондаренко В.В., Пономарьов О.С., Черваньова З.О. Основи педагогіки вищої школи: навчальний посібник. Харків: НТУ «ХП», 2005. 600 с.